

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolaitain 34 g §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolaitain 34 g §:n muuttamisesta (HE 1/2024 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 7/2024 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ylitarkastaja Noora Nihtinen, sisäministeriö
- rajavaltvonta- ja valmiusyksikön päällikkö, everstiluutnantti Jussi Napola, sisäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Heini Färkkilä, oikeusministeriö
- Rajavartiolaitoksen pääluottamusmies Aki Järvinen, Upseeriliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- puolustusministeriö
- valtiovarainministeriö
- Raja- ja merivartiokoulu
- Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
- Päälystöliitto ry
- Rajaturvallisuusunioni ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia ja rajavartiolaitain lakia.

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

Esityksessä ehdotetaan, että eräitä Rajavartiolaitoksen siviilivirkoja voitaisiin täyttää niitä haettavaksi julistamatta, jos tehtävän luonne sitä välttämättä edellyttäisi. Poikkeus koskisi sellaisia Rajavartiolaitoksen siviilivirkoja, joiden tehtävät muodostuisivat rajaturvallisuuden ylläpitämisen tai sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävistä taikka niihin välittömästi liittyvistä teknisistä tukitehtävistä. Tietyt virat tulisi aina julistaa haettavaksi.

Esityksessä ehdotetaan myös, että Raja- ja merivartiokoululla opiskelevia kadetteja voitaisiin tilapäisesti määrätä koulutuksen ulkopuolisiin tehtäviin, jos se olisi tarpeen Rajavartiolaitoksen toimialaan kuuluvien vakavien erityistilanteiden hoitamiseksi. Maanpuolustuskorkeakoulua olisi kuultava ennen tällaista määräystä. Kadeteilla olisi koulutuksen ulkopuolisia tehtäviä hoitaessaan suppeat tukitehtäviin soveltuvat toimivaltuudet, joita he voisivat käyttää rajavartiomiehen välittömässä ohjauksessa ja valvonnassa. Opintojensa viimeisiin vaiheisiin edenneitä kadetteja voitaisiin eräissä poikkeuksellisissa tilanteissa nimittää määräajaisesti nuoremman upseerin sotilasvirkaan.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan Rajavartiolaitoksen päällikön sijaisuusjärjestelyjen ajantasaistamista.

Esityksen tavoitteena on Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssien turvaaminen. Muutosten avulla Rajavartiolaitos pystyisi hyödyntämään henkilöstöresurssejaan joustavammin ja tarkoituksenmukaisemmin ja turvaamaan siten toimintakykynsä erilaisissa normaaliolojen häiriötilanteissa, valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa sekä kyseisiin tilanteisiin varauduttaessa. Tavoitteena on myös, että Rajavartiolaitoksen asema valmiusorganisaationa, Rajavartiolaitokselle säädetyt sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävät ja sodan ajan vaatimukset pystyttäisiin huomioimaan niiden kannalta keskeisiä siviilivirkoja täytettäessä. Lisäksi tavoitteena on ehkäistä viranhakuprosessin hyväksikäyttämistä turvallisuusviranomaisten toimintaan kohdistuvassa tiedustelussa. Esitys liittyy Rajavartiolaitoksen tarpeeseen kehittää hybridiuhkien torjuntavalmiutta.

Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman tavoitteita rajaturvallisuuden ja Rajavartiolaitoksen riittävien resurssien varmistamisesta, ennakoivasta hybridiuhkiin varautumisesta sekä valmiuden, varautumisen ja hallinnon resilienssin huomioimisesta.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2024.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetuilla rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) ja rajavartiolain (578/2005) muutoksilla pyritään turvaamaan Rajavartiolaitoksen henkilöstöresurssit ja toimintakyky erilaisissa normaaliolojen häiriötilanteissa, valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja tällaisiin tilanteisiin varauduttaessa. Tarkoituksena on myös ottaa huomioon Rajavartiolaitoksen asema valmiusorganisaationa sekä Rajavartiolaitokselle säädetyt sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävät ja sodan ajan vaatimukset niiden kannalta keskeisiä siviili-

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

virkoja täytettäessä. Tavoitteena on ehkäistä viranhakuprosessin hyödyntämistä turvallisuusviranomaisiin kohdistuvassa tiedustelussa.

Hallintovaliokunta pitää etenkin nykyisessä turvallisuusympäristössä tärkeänä, että Rajavartiolaitoksella on riittävät valmiudet hybridiuhkien torjuntaan. Hybridivaikuttaminen voi sisältää esimerkiksi informaatiovaikuttamista, maahantulon välineellistämistä, viranomaisten maalittamista tai kyberoperaatioita. Valiokunta korostaa, että sisäisen turvallisuuden viranomaiset, etenkin poliisi ja Rajavartiolaitos, ovat ensivasteen viranomaisia useimmissa hybriditilanteissa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että Rajavartiolaitos on toimintakykyinen kaikissa turvallisuustilanteissa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 7/2024 vp) mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Hallintovaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomioin ja muutosehdotuksin.

Rajavartiolaitoksen eräisiin siviilivirkoihin nimittäminen

Rajavartiolaitoksessa on sekä sotilasvirkoja että siviilivirkoja, kuten Puolustusvoimissakin. Suurin osa Rajavartiolaitoksen henkilöstöstä on sotilasvirassa (sotilasvirassa 84,6 %, siviilivirassa 15,4 %). Rajavartiolaitoksen sotilasvirat voidaan rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 12 §:n 2 momentin mukaan täyttää niitä haettavaksi julistamatta. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole vastaavaa sääntelyä Rajavartiolaitoksen siviiliviroista, joten ne täytetään valtion virkamieslain (750/1994) 6 a §:n mukaisessa julkisessa hakumenettelyssä.

Puolustusvoimia koskeva sääntely mahdollistaa tietyin poikkeuksin sekä sotilas- että siviilivirkojen täyttämisen ilman julkista hakumenettelyä. Poliisin hallinnosta annettua lakia (110/1992) on hiljattain muutettu niin, että tiettyjä suojelupoliisin, keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin virkoja täytettäessä voidaan poiketa julkisesta hakumenettelystä (HaVM 25/2022 vp). Viimeksi mainittu sääntely koskee sekä poliisi- että siviilivirkoja.

Rajavartiolaitoksen hallinnosta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 12 a §, jonka mukaan Rajavartiolaitoksen siviilivirka, jonka tehtävät muodostuvat rajaturvallisuuden ylläpitämisen tai sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävistä taikka niihin välittömästi liittyvistä teknisistä tukitehtävistä, voidaan täyttää sitä haettavaksi julistamatta, jos tehtävän luonne sitä välttämättä edellyttää. Välttämättömyyttä arvioitaessa otetaan ehdotetun säännöksen mukaan huomioon muun muassa Rajavartiolaitoksen henkilöstö- ja organisaatioturvallisuus, täytettävä virka ja sen tehtäviin liittyvät uhkat sekä Rajavartiolaitoksen suorituskyvyn suojaaminen.

Ehdotettu sääntely merkitsee poikkeusta valtion virkamieslain pääsääntöön, jonka mukaan virka on julistettava haettavaksi ennen sen täyttämistä. Mahdollisuus poiketa julkisesta hakumenettelystä ei koske virkoja, joihin valtioneuvosto nimittää (hallitusneuvos ja lainsäädäntöneuvos), joten ne on jatkossakin julistettava haettaviksi. Valiokunta toteaa, että poikkeaminen hakumenettelyn julkisuudesta edellyttää yksittäistapauksellista arviointia siitä, että se on välttämätöntä tehtävän luonteen kannalta. Julkinen hakumenettely on siis edelleen Rajavartiolaitoksen siviilivirkoja täytettäessä pääsääntö. Valiokunta korostaa välttämättömyyden arviointia ja kokonaisharkintaa viran hakumenettelyä arvioitaessa.

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

Ehdotetussa säännöksessä mainitut rajaturvallisuuden ylläpitämisen ja sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävät liittyvät keskeisesti Rajavartiolaitoksen rooliin valmiusorganisaationa. Niihin liittyvät johtotehtävät ja operatiiviset tehtävät ovat perustelujen mukaan sotilastehtäviä, kuten valtaosa asiantuntijatehtävistäkin. Kokonaisuuteen kytkeytyvät siviilitehtävät liittyvät tilannekuvaan, toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen, Rajavartiolaitoksen kaluston teknisiin ominaisuuksiin sekä tietojärjestelmiin ja johtamisjärjestelmiin. Saadun selvityksen mukaan ehdotettu sääntely koskee vain pientä osaa Rajavartiolaitoksen siviiliviroista. Tarve perustaa uusia siviilivirkoja mainitun kaltaisiin tehtäviin saattaa kuitenkin tulevaisuudessa lisääntyä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa on kiinnitetty sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden kannalta huomiota siihen, ettei ehdotetussa 12 a §:ssä määritellä kovinkaan tarkasti niitä virkoja, joita sääntely koskee. Sääntely eroaa tältä osin esimerkiksi poliisin hallinnosta annetun lain keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin virkoja ja virkasuhteita koskevasta sääntelystä. Perustuslakivaliokunnan mielestä sääntelyn soveltamisalaa on syytä täsmentää säädösperustaisesti esimerkiksi lainkohdan perusteluissa (s. 37) mainituilla tarkennuksilla.

Hallintovaliokunta pitää perusteltuna hallituksen esityksen perusratkaisua, jonka mukaan ehdotetussa 12 a §:ssä määritellään siinä tarkoitetut virat tehtäväperusteisesti eikä esimerkiksi virkanimikkeiden perusteella. Virkanimikkeisiin perustuva sääntely olisi omiaan vanhentumaan virkanimikkeiden muuttuessa. Virkanimikkeet eivät myöskään kuvaa viran tehtäväalaa kovin täsmällisesti.

Säännöksen soveltamisen kannalta ratkaisevia ovat viran tehtäväala ja konkreettiset työtehtävät. Viran tulee muodostua nimenomaan rajaturvallisuuden ylläpitämisen tai sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävistä taikka niihin välittömästi liittyvistä teknisistä tukitehtävistä. Säännöksen soveltamiseen ei näin ollen riitä, että virkatehtäviin vain kuuluu muiden tehtävien ohella tällaisia tehtäviä. Lisäksi valiokunta toteaa, että ehdotetun säännöksen soveltamisalaan kuuluvat vain siinä lueteltuihin tehtäviin välittömästi liittyvät tekniset tukitehtävät. Esimiestehtävät ja esimerkiksi hallinnolliset ja viestinnälliset tukitehtävät on rajattu soveltamisalan ulkopuolelle. Ehdotettu sääntely on tältä osin rajatumpaa kuin edellä mainittu poliisin virkoja koskeva sääntely, joka koskee myös esimiestehtäviä ja jossa edellytetään, että viran tehtäviin kuuluu esimerkiksi tietolähdetoiminta- tai peitetoimintatehtäviä.

Säännöksessä tarkoitetuilla virkamiehillä on pääsy valmiuden ja maanpuolustuksen kannalta tärkeään tietoon. Valiokunta tähdentää, että ehdotetun sääntelyn yhtenä tavoitteena on varautua ennakolta viranomaisiin kohdistuvaan tiedonhankintaan ja vaikuttamisyrityksiin. Tarkoituksena on varmistaa Rajavartiolaitoksen henkilöstön turvallisuus ja suojata Rajavartiolaitoksen kansallisen turvallisuuden kannalta merkityksellisiä tehtäviä.

Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta koskevan huomion johdosta 1. lakiehdotuksen 12 a §:ää eräiltä osin täsmennettäväksi yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin tavoin.

Hallintovaliokunta korostaa, että vaikka virka täytetään sitä auki julistamatta, on menettelyssä otettava huomioon perustuslain 125 §:n 2 momentissa säädettyt yleiset nimitysperusteet sekä asianomaista virkaa koskevat yleiset ja erityiset kelpoisuusvaatimukset.

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

Kadettien käyttäminen Rajavartiolaitoksen toiminnan tukena

Rajavartiolaitoksen upseerit koulutetaan Maanpuolustuskorkeakoulussa. Kadetit jatkavat toisen opintovuotensa lopussa opintosuuntaisiin opintoihin, jotka annetaan Rajavartiolaitoksen toimialan osalta Raja- ja merivartiokoululla. Kaikille Raja- ja merivartiokoululla opiskeleville kadeteille annetaan rajavartiomieheltä vaadittava koulutus, sillä vain rajavartiomiehillä on rajavartiolainsäädännössä määritellyt ja useissa Rajavartiolaitoksen tehtävissä tarvittavat toimivaltuudet. Raja- ja merivartiokoululla aloittaa vuosittain 24—28 kadettia.

Rajavartiolaitoksen esikunta voi jo nykyisin määrätä riittävän koulutuksen saaneen rajavartijan peruskurssin opiskelijan suorittamaan myös muita tehtäviä kuin koulutukseen liittyviä harjoituksia, jos se on tarpeen Rajavartiolaitoksen toimialaan kuuluvien vakavien erityistilanteiden hoitamiseksi. Myös Rajavartiolaitoksessa asevelvollisuuttaan tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta suorittavia voidaan tarvittaessa käyttää Rajavartiolaitoksen toiminnan tukena. Voimassa olevassa laissa ei sen sijaan säädetä siitä, että kadetit voisivat vastaavaan tapaan tukea Rajavartiolaitoksen toimintaa.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan esimerkiksi laajamittaisen maahantulon tai laajalle levinneen tartuntatauti-epidemian tilanteissa voi olla välttämätöntä saada Rajavartiolaitoksen tehtäviin lisähenkilöstöä. Valiokunta pitää perusteltuna, että sääntelyä täydennetään niin, että kadetteja voidaan käyttää vakavissa erityistilanteissa Rajavartiolaitoksen tehtävissä vastaavaan tapaan kuin rajavartijan peruskurssin opiskelijoita. Käytännössä kyse on saadun selvityksen mukaan kolmannen eli viimeisen vuoden opiskelijoista. Kadeteilla on käytössään koulutuksen ulkopuolisissa tehtävissä samat rajavartiolain 34 d — 34 f §:ssä säädetty suppeat ja tilapäiset toimivaltuudet kuin rajavartijan peruskurssin opiskelijoilla, asevelvollisilla ja vapaaehtoista asepalvelusta suorittavilla naisilla silloin, kun he tukevat Rajavartiolaitoksen toimintaa.

Ehdotetun rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 9 §:n 3 momentin mukaan Raja- ja merivartiokoululla upseerin koulutusohjelmassa opiskeleva kadetti voidaan nimittää nuoremman upseerin virkaan enintään kuudeksi kuukaudeksi rajaturvallisuuden häiriötilanteissa sekä tehostettaessa ja kohotettaessa valmiutta niihin varautumiseksi. Rajaturvallisuuden häiriötilanteilla tarkoitetaan säännöksessä Suomen turvallisuusympäristössä ilmeneviä poikkeamia, joiden seurauksena Rajavartiolaitos välttämättä tarvitsee lisähenkilöstöä rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi. Ehdotettu säännös koskee kadetteja, jotka ovat suorittaneet valtioneuvoston asetuksessa tarkemmin määritellyt opinnot. Rajavartiolaitoksesta annettua valtioneuvoston asetusta on tarkoitus muuttaa niin, että säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa nimittämisen edellytyksenä on rajavartiomiehen toimivaltuuksia koskevien opintojen suorittaminen.

Saadun selvityksen mukaan nuoremman upseerin virassa kadetit voivat tukea Rajavartiolaitoksen päällystystä ja toimia eri tehtävissä laajemmin kuin niissä tilanteissa, joissa heidät määrätään suorittamaan koulutuksen ulkopuolisia tehtäviä. Tämän vuoksi heiltä edellytetään pidemmälle edenneitä opintoja ja toimivaltuuskoulutusten suorittamista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Rajavartiolaitoksen henkilöstöresursseja kyetään tarvittaessa lisäämään nopeasti kulloisenkin tilanteen edellyttämällä tavalla. Valiokunta pitää perusteltuna, että kadetteja voidaan käyttää Rajavartiolaitoksen toiminnan tukena esityksessä ehdotetuin tavoin.

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

Samalla on kuitenkin syytä huolehtia siitä, etteivät kadettien opinnot ja valmistuminen tarpeettomasti viivästy.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta

9 §. Rajavartiolaitoksen virat. Pykälän 3 momentissa säädetään Raja- ja merivartiokoululla upseerin koulutusohjelmassa opiskelevan kadetin nimittämisestä säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa nuoremman upseerin sotilasvirkaan. Nimittämisen edellyttämästä koulutuksen vaiheesta säädetään ehdotetun säännöksen mukaan tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Rajavartiolaitoksen virkojen yleisistä kelpoisuusvaatimuksista säädetään rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 10 §:ssä. Lain 11 §:n mukaan Rajavartiolaitoksen virkamiesten erityisistä kelpoisuusvaatimuksista, kuten koulutuksesta, annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Rajavartiolaitoksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään esimerkiksi nuoremman upseerin kelpoisuusvaatimuksista, minkä vuoksi riittävästä koulutuksesta ei ole tarpeen säätää laissa. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että mainittua asetusta on tarkoitus muuttaa niin, että nyt puheena olevissa tilanteissa kelpoisuusvaatimuksena on rajavartiomiehen toimivaltuuksia koskevan oppimäärän hallitseminen. Valiokunta ehdottaa 9 §:n 3 momentin sanamuodon täsmentämistä niin, että säännöksestä käy ehdotettua selkeämmin ilmi, että nimittäminen edellyttää riittävää koulutusta, josta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

12 a §. Rajavartiolaitoksen eräisiin siviilivirkoihin nimittäminen. Rajavartiolaitoksen siviilivirka, jonka tehtävät muodostuvat rajaturvallisuuden ylläpitämisen tai sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävistä taikka niihin välittömästi liittyvistä teknisistä tukitehtävistä, voidaan ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan täyttää sitä haettavaksi julistamatta, jos tehtävän luonne sitä välttämättä edellyttää.

Säännöksen perustelujen mukaan rajaturvallisuuden ylläpitämisen siviilitehtävät ovat erilaisia asiantuntijatehtäviä, joihin voi kuulua esimerkiksi toiminnan suunnittelua ja kehittämistä. Sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävillä tarkoitetaan puolestaan esimerkiksi maanpuolustuksen ja aluevalvonnan asiantuntijatehtäviä, yhteistyötä Puolustusvoimien kanssa sekä NATO-jäsenyyteen liittyviä tehtäviä. Rajaturvallisuuden ylläpitämiseen ja sotilaalliseen maanpuolustukseen välittömästi liittyvillä teknisillä tukitehtävillä tarkoitetaan perustelujen mukaan sellaisia tietotekniikka-, tieto- ja kyberturvallisuus-, alus-, ilma-alus- ja materiaalialan asiantuntijatehtäviä, jotka ovat keskeisiä rajaturvallisuuden ylläpitämisen, sotilaallisen maanpuolustuksen ja niihin liittyvän valmiuden ja varautumisen kannalta. Säännöksessä tarkoitettuja virkoja voivat olla muun ohella järjestelmäasiantuntijan ja kyberturvallisuusasiantuntijan virat.

Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin johdantokappaleen täsmentämistä niin, että mahdollisuus poiketa julkisesta hakumenettelystä rajataan koskemaan vain virkoja, jotka muodostuvat säännöksessä tarkoitetuista asiantuntijatehtävistä. Niillä tarkoitetaan erityistä asiantuntemusta vaativia tehtäviä, jotka eivät ole esimiestehtäviä. Säännös vastaa näin rajattuna ehdotettua paremmin säännöksen perusteluja ja kuvaa täsmällisemmin säännöksen tarkoitusta myös rajaturvalli-

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

suuden ylläpitämiseen tai sotilaalliseen maanpuolustukseen välittömästi liittyvien teknisten tehtävien osalta. Valiokunta katsoo, että mainittu muutos lisää säännöksen täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta. Valiokunta viittaa muilta osin hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 12 a §:n perusteluihin.

Rajavartiolaitoksen suorituskyvyn suojaaminen on pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan yksi välttämättömyyden arvioinnissa huomioon otettava tekijä. Valiokunta ehdottaa mainitun kohdan täsmentämistä siten, että välttämättömyyttä arvioitaessa on otettava huomioon Rajavartiolaitoksen ja sen kaluston operatiivisen suorituskyvyn suojaaminen. Säännös vastaa näin muotoiltuna ehdotettua tarkemmin sen perusteluja.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 1/2024 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 1/2024 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 3 §, 9 §:n 2 momentti ja 26 b §,
sellaisina kuin ne ovat, 3 § osaksi laeissa 477/2010 ja 1229/2013, 9 §:n 2 momentti laissa 1229/2013 sekä 26 b § laissa 12/2019, ja
lisätään 9 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1229/2013, uusi 3 momentti ja lakiin uusi 12 a § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

3 §

Rajavartiolaitos, päällikkö ja hallintoyksiköt

Rajavartiolaitos on sisäministeriön johdon ja valvonnan alaisena toimiva valtion keskushallintoon kuuluva viranomainen. Rajavartiolaitosta johtaa sisäministeriössä Rajavartiolaitoksen päällikkö alaisinaan hallintoyksikköinä Rajavartiolaitoksen esikunta, rajavartiostot ja merivartiostot, Raja- ja merivartiokoulu sekä Vartiolentolaivue (hallintoyksiköt)

Rajavartiolaitoksen esikuntaa johtaa Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö ja muuta hallintoyksikköä asianomaisen hallintoyksikön päällikkö. Muut hallintoyksiköt ovat Rajavartiolaitoksen esikunnan alaisia. Rajavartiolaitoksen päällikön sijaisena tämän ollessa estyneenä toimii Rajavartiolaitoksen apulaispäällikkö ja hänenkin estyneenä ollessaan Rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston, henkilöstöosaston tai teknillisen osaston päällikkönä palveleva kenraali tai amiraali.

Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköistä, rajavartiostojen ja merivartiostojen alueellisista rajoista sekä Rajavartiolaitoksen päällikön oikeudesta määrätä Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköiden tarkemmasta kokoonpanosta ja Rajavartiolaitoksen johtosuhteista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Rajavartiolaitoksen virat

Rajavartiolaitoksen virkojen perustamisesta, muuttamisesta ja lakkauttamisesta sekä sijoittamisesta ja siirtämisestä Rajavartiolaitoksessa säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Rajaturvallisuuden häiriötilanteissa sekä tehostettaessa ja kohotettaessa valmiutta niihin varautumiseksi Raja- ja merivartiokoululla upseerin koulutusohjelmassa opiskeleva kadetti voidaan nimittää nuoremman upseerin sotilasvirkaan enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. **Nimittäminen edellyttää riittävää koulutusta, josta** säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

12 a §

Rajavartiolaitoksen eräisiin siviilivirkoihin nimittäminen

Rajavartiolaitoksen siviilivirka, jonka tehtävät muodostuvat rajaturvallisuuden ylläpitämisen tai sotilaallisen maanpuolustuksen **asiantuntijatehtävistä** taikka niihin välittömästi liittyvistä teknisistä **asiantuntijatehtävistä**, voidaan täyttää sitä haettavaksi julistamatta, jos tehtävän luonne sitä välttämättä edellyttää. Välttämättömyyttä arvioitaessa otetaan huomioon:

- 1) Rajavartiolaitoksen henkilöstö- ja organisaatioturvallisuus;
- 2) täytettävä virka ja sen tehtäviin liittyvät uhkat;
- 3) Rajavartiolaitoksen **ja sen kaluston operatiivisen** suorituskyvyn suojaaminen;
- 4) muu kuin 1–3 kohdassa tarkoitettu erittäin tärkeä yleinen etu.

Edellä 1 momentissa säädetty ei koske virkoja, joihin valtioneuvosto nimittää.

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

26 b §

Opiskelijan muut tehtävät

Rajavartiolaitoksen esikunta voi määrätä Raja- ja merivartiokoululla upseerin koulutusohjelmaan kuuluvia opintoja suorittavan kadetin ja riittävän koulutuksen saaneen rajavartijan peruskurssin opiskelijan suorittamaan myös muita tehtäviä kuin koulutukseen liittyviä harjoituksia, jos se on tarpeen Rajavartiolaitoksen toimialaan kuuluvien vakavien erityistilanteiden hoitamiseksi.

Kadetin ja rajavartijan peruskurssin opiskelijan toimivaltuuksista 1 momentissa tarkoitettussa tehtävässä säädetään rajavartiolain 34 g §:ssä.

Maanpuolustuskorkeakoulua on kuultava ennen kadetin määräämistä 1 momentissa tarkoitettuun tehtävään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

rajavartiolain 34 g §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolain (578/2005) 34 g §, sellaisena kuin se on laissa 9/2019, seuraavasti:

34 g §

Kadetit ja rajavartijan peruskurssin opiskelijat

Mitä 34 d–34 f §:ssä säädetään, sovelletaan myös kadettiin ja rajavartijan peruskurssin opiskelijaan, kun heidät määrätään rajavartiolaitoksen hallintolain 26 b §:n 1 momentissa tarkoitettuun opiskelun ulkopuoliseen tehtävään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

Helsingissä 9.4.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Laura Meriluoto vas
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Eemeli Peltonen sd
jäsen Paula Werning sd
jäsen Ben Zyskowitz kok
varajäsen Heikki Vestman kok
varajäsen Timo Vornanen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Henri Helo